

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและวัฒนธรรม กระแสการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผสมผสานกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤติ สิ่งสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติพ้นวิกฤตและทันต่อการเปลี่ยนแปลงคือการที่คนในชาติต้องมีคุณภาพ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้และประสบผลสำเร็จทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งในการพัฒนาประเทศนั้นจะต้องพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์และมีคุณภาพ (กรมสามัญศึกษา, 2539 : 9)

การที่สังคมจะพัฒนาและก้าวหน้าได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้นเอง ที่มีส่วนในการคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาโดยการผสมผสานระหว่างความสามารถของคนและเทคโนโลยี มีการพัฒนาระบบโครงสร้างของสังคม หากเป็นสังคมขนาดใหญ่จะมีการแย่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการทำงาน มีผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกระจายงานและมอบหมายงาน มีการสื่อสาร การวางแผนและประเมินผล มีการจูงใจและการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตามการทำงานในหน่วยงานแต่ละหน่วยงานประกอบด้วยคนที่มาจากที่ต่าง ๆ กัน แตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ นิสัยใจคอและความต้องการ การที่จะให้คนที่มีความแตกต่างกันนั้นได้ทำงานร่วมกัน และมีการประสานงานกันด้วยดี จำเป็นต้องมีปัจจัยที่ใช้ในการประสานจิตใจของคนในสังคมนั้นคือทักษะทางสังคม ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้เพราะในชีวิตของคนเรานับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ทั้งนี้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานตามหน่วยงานประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยใจคอแตกต่างกันมาร่วมงานกัน หากต้องการให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวสามารถร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้วิธีการจัดคนให้เหมาะสมกับงาน

ที่เขาได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังต้องใช้หลักของการมีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานความสัมพันธ์ให้บุคคลในหน่วยงานมีความสุขในการทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ (ชูพงศ์ ปัญจมะวัต. 2541 : 1-2)

ในการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมารัฐบาลได้จัดการศึกษาที่ยังเป็นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติงานมีโอกาสตัดสินใจน้อย การมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามนโยบาย ระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของสภาพท้องถิ่นและชุมชนของโรงเรียน ซึ่งทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ท้องถิ่นไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดปัญหามากมาย ในส่วนของสถานศึกษาผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างก็ทำงานไม่ประสานกัน ทำให้เกิดช่องว่างในการจัดการศึกษา จากผลการทดสอบระดับชาติ (National test) ประจำปีการศึกษา 2547 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอหนองบัว พบว่าผลเฉลี่ยคะแนนในแต่ละวิชายังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. 2547 : 2)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษานั้น งานที่ถือว่าสำคัญที่สุดคือ งานวิชาการ การที่จะดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องร่วมมือร่วมใจ ร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ มีระบบการเก็บและบันทึกข้อมูลมาวิเคราะห์ตรวจสอบหาจุดเด่นและจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และร่วมกันปรับปรุงพัฒนาโดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการและการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาจะเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : 9 – 12)

ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวันครู 2504 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อำเภอหนองบัว พบว่าการจัดการศึกษาในส่วนของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายังมีปัญหา ขาดความสนใจ เอาใจใส่และการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนจากครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจศึกษารูปแบบกระบวนการและการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพในด้านการบริหารและประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของโรงเรียน ในอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของโรงเรียนในอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัย กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงาน วิชาการ ช่วงชั้นที่ 1–2 ของโรงเรียน ในอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 อำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน ครูผู้สอน จำนวน 216 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 267 คน รวมทั้งหมด 514 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน ครูผู้สอน จำนวน 136 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 155 คน ในโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 อำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งหมด 320 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มอย่างใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Mogan)

ช่วงที่ 2

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูเชี่ยวชาญ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ช่วงที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียน ในอำเภอหนองบัว สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ช่วงที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา

รูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอน ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียนในอำเภอหนองบัว สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของโรงเรียน ในอำเภอหนองบัว เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 – 2 หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน ระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–3 หนึ่งช่วงชั้นและการจัดการเรียนการสอนระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 หนึ่งช่วงชั้น

เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดทำการสอนอยู่ในอำเภอหนองบัว อำเภอท่าตะโก อำเภอไพศาลี อำเภอดงพญาเย็น และอำเภอตาคลี

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 – 2 อำเภอหนองบัว เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 อำเภอหนองบัว เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

งานวิชาการ หมายถึง งานที่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา และการวัดผลประเมินผล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ในอำเภอหนองบัว เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของโรงเรียนในอำเภอหนองบัว สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
3. เป็นข้อมูลสำหรับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนและส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป